

## DISCURSUL TRADUCĂTORILOR ÎN PRINCIPALELE VERSIUNI ROMÂNEȘTI CONTEMPORANE ALE *BIBLIEI*<sup>1</sup>

### 1. Structura, conținutul și discursul *Introducerilor* la cărțile biblice

Ambele versiuni discutate prezintă opțiuni privind elementele de construcție ale *Introducerilor*, care reflectă concepția asupra prezentării textului biblic, așa cum s-a încheiat ea de-a lungul tradiției exegetice europene și cum apare aceasta în marile traduceri din limbile moderne. Se prezintă sau se discută felurite elemente semnificative legate de cartea biblică, din punctul de vedere al autorului, al textului, al tradiției, apoi elemente de conținut și aspecte teologice ale acestuia. Tiparul nu este rigid și neschimbat pentru toate cărțile biblice, el fiind variabil în funcție de particularitățile cărții și de cerințele prezentării. Ponderile pe care componentele introducerilor le au pot fi diferite: unele introduceri pot fi dotate cu precizări care lipsesc altora, iar unele cărți pot să nu aibă o introducere proprie. Elementele evidențiate de către traducători beneficiază de un tratament relativ unitar și egal, ceea ce, la nivel de ansamblu, conferă coerență *Introducerilor*. Sub anumite aspecte, B 2001 poate fi socotită mai unitară decât B 2013, întrucât urmează în mod mai consecvent o schemă restrânsă. Cum se va vedea mai jos, faptul acesta se datorează rolurilor oarecum diferite cu care această componentă a traducerii se încarcă: B 2001 urmărește doar câteva elemente, în scopul exercitării unui proces persuasiv, în vreme ce B 2013 prezintă diferitele elemente mai degrabă cu scop informativ.

*Introducerile* se pot referi la grupuri de cărți, dar pot apărea, apoi, pentru fiecare carte a grupului respectiv (*Pentateuhul*, *Cărțile lui Samuel*, *Paralipomenon*, *Cărțile necanonice*, *Epistolele catolice*, în B 2001; *Epistolele paulinice*, în B 2013, de pildă), sau nu (*Cărțile lui Samuel*, în B 2013). Uneori, informațiile oferite de mitropolit sînt minimale – dar utile prin elementele selectate, în relație cu finalitățile introducerii –, opțiune care pare dată de prevalarea altor considerente decât a celor care au în vedere interesul pe care l-ar sfîrni respectiva carte biblică ori a celor care socotesc măsura în care acestea sînt capabile să genereze și să solicite o atenție și un interes aparte.

**1.1. Structura *Introducerilor*** se referă la modalitatea în care se constituie forma prezentărilor, pentru a oferi cititorului, în cel mai potrivit și mai eficient mod,

<sup>1</sup> Cercetarea noastră are în vedere următoarele versiuni românești ale Bibliei:

B 2001 = *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod [...], București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2001. [Pe versoul foii de titlu:] Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, sprijinit pe numeroase alte osteneli, 2001.]

B 2013 = *Biblia*. Traducere, introduceri și note: pr. Alois Bulai, pr. Eduard Pătrașcu, [Editura Sapientia,] Iași, 2013 (Institutul Teologic Romano-Catolic din Iași).

informații asupra aspectelor de ordin filologic, lingvistic, narativ, epic și teologic care se degajă din text și care au fost avute în vedere. Desigur, feluritele elemente apar și se dezvoltă în funcție de poziția cărții la nivelul subansamblului din care face parte, de valorile anumitor elemente de conținut și teologice în cadrul întregului ansamblu, de alte particularități – prin autor, destinatar, natură, funcțiuni, conținut etc. –, unele cărți solicitând ieșirea din tiparul general al *Introducerilor*. În cazul *Epistolelor*, de pildă, apar și informații despre destinatarul textelor, despre situația și mediul acestuia etc.

Tiparul este mult mai bogat în cazul B 2013, care prezintă numeroase informații, dintr-o varietate de perspective. În B 2001, informația propriu-zisă este săracă în comparație cu cantitatea și calitatea acesteia din B 2013, chiar dacă uneori apare și aici informația filologico-lingvistică sau cultural-istorică, succint înșirată. Lipsa ori puținătatea unor componente ale *Introducerii* din B 2001 este compensată de abundența de conținut a celei în care se relatează conținutul propriu-zis al cărții și a celei teologico-exegetice. Ambele versiuni însă prezintă consecvență sub aspectul fidelității față de tiparele asumate.

Aproape de fiecare dată, B 2013 își începe *Introducerile* cu prezentarea unor date legate de titlu, autor și carte, de semnificația numelor, continuă uneori cu informații asupra contextului redactării, a contextului general (istoric, politic, geografic, economic, demografic, ideologic) în care se petrec evenimentele prezentate sau la care se face acolo referire, așa cum reies din text sau pe baza cunoașterii istorice. Informațiile privitoare la carte pot cuprinde elemente de datare (operată pe baze lingvistice, filologico-istorice și culturale), comparații între diferitele categorii de manuscrise și de surse, structura și istoricul acestora și al surselor, eventuale evoluții ale textului, relațiile cu alte texte, precizări și explicații privind conținutul, densitatea și importanța acestuia, elemente de istorie a ideilor conținute, date despre tradiția exegetică (cum se poziționează, ce calități și valori are etc.), diferite informații de ordin literar, filologic, istoric, filozofic, asupra textului și asupra conținutului acestuia (cu inserturi culturale și erudite pe înțelesul cititorilor vizați). De asemenea, mai apar precizări cu privire la poziția cărții în cadrul *Bibliei* și la situația ei din punctul de vedere al canonicității.

Alături de observațiile asupra particularităților structurale și genetice ale textului și de informațiile furnizate de exegeză, B 2013 prezintă și informații extrase din nivelul lingvistic al textului. În general, informațiile lingvistice, stilistice, tematice, istorice din text se extrag și se folosesc la maximum. Precum conținutul, limba textului furnizează felurite informații, de largă circulație printre traducători și exegeți, mai degrabă neștiute de cititorul de rând. Autorii B 2013 înțeleg să pună, cu generozitate, la dispoziția cititorului unele dintre aceste informații, într-o prezentare limpede și în urma unei selecții judicioase operate.

O altă componentă a *Introducerii* se referă la prezentarea conținutului cărții. Ponderele acesteia este foarte mare în B 2001, unde relatările sînt foarte ample, rezumatul fiind adesea o repovestire atît de detaliată încît, dacă uneori poate incita

la lectură, alții oferă cititorului date atât de complete încât îl poate face să creadă că a acumulat destule informații despre conținut și că îl stăpânește. În B 2013, conținutul este descris succint, adesea fragmentele rezumate fiind însoțite de trimiteri la capitolele (capitolele) și versetele sintetizate.

Componenta teologică redă, pe baza conținutului, ideile de forță ale cărții. Uneori, conținutul este prezentat aici sub forma unui rezumat însoțit de felurite precizări, cu explicarea elementelor sale, din perspectivă teologică, profetică, sapiențială, soteriologică, eshatologică. Adesea, în B 2001 acesta este un prilej de a construi o mică predică întru orientarea și edificarea cititorului.

În B 2013, sumarul cărții este ultima componentă a *Introducerii*. Aici se înșiră și se enunță succint elementele de conținut ale cărții, dar conform structurii acesteia, evidențiindu-se osatura textului, într-un mod care înlesnește lectura corectă și buna înțelegere a conținutului.

**1.2. Conținutul textului** se referă la elementele concrete, de natură epică și dramatică, pe care autorii celor două versiuni au înțeles și au ales să le prezinte cititorului, socotindu-le necesare pentru a oferi acestuia o imagine preliminară asupra întâmplărilor și a personajelor respectivei cărți.

În esență, informațiile se grupează în jurul celor trei nuclee structurale deja menționate. Cea mai variată clasă conține informații de ordin lingvistico-filologic, iar cele mai aprofundate clase de informații transmit cunoștințe asupra conținutului povestirii și explicații asupra valențelor ori a finalităților teologice ale povestirii. În B 2001, cele trei categorii de informații au ponderi diferite, nu doar datorită particularităților cerute de natura, conținutul și specificul cărților, dar și datorită modalităților în care autorul traducerii socotește să pună la lucru acest prilej de contact preliminar dintre cititor și text. Cu o remarcabilă obiectivitate editorială și științifică, B 2013 se caracterizează prin ponderea echilibrată a informațiilor, calitatea și bogăția lor fiind strict adecvate categoriei din care ele fac parte (filologică, lingvistică, istorică, culturală, teologică etc.).

Astfel, prezentările din B 2013 referitoare la carte și la autor respectă cadrul pe care și l-ar fixa un traducător și filolog laic. Atunci când este cunoscut (precum în cazul evangheliștilor sau al apostolilor care au scris *Epistole*, de pildă), autorul este prezentat sub toate aspectele demonstrabile științific și care decurg din limba textului, din stil, din informațiile istorice, din coniecturile care se pot face în cel mai rezonabil mod. De asemenea, în cadrul setului de informații filologico-lingvistice, se fac observații asupra imperfecțiunilor manuscriselor și a posibilelor cauze ale acestor imperfecțiuni, precum la p. 495:

„Textul ebraic nu este întotdeauna bine păstrat, însă nu din vina editorilor sau a copiştilor anteriori, pentru că textul ebraic uneori era corupt încă din vechime de traducătorii greci și latini. Alții, textul ebraic nu s-a păstrat foarte bine din cauza ultimilor copişti ai codicelor ebraice: din confruntarea cu vechile traduceri grecești și latine se pot observa erorile lor. [...] Traducerea LXX este făcută după un text ebraic vechi – scris probabil cu caractere feniciene – identic cu textul actual”.

Sau:

„În ciuda numeroaselor dificultăți, TM rămâne cel mai credibil. Versiunea LXX se demonstrează destul de mediocră din cauza unor omisiuni și interpretări de neînțeles. Uneori oferă totuși unele iluminări, în special cu sprijinul traducerii siriace și a Vulgatei, mult mai apropiate de textul ebraic” (p. 1473);

„LXX este deseori o parafrază care conține erori și inexactități. Ba mai mult, unele versete din TM lipsesc din LXX, ele fiind reconstruite după traducerea lui Teodotion. Voind să facă cartea inteligibilă pentru cititorii greci culți, traducătorii suprimă o parte importantă din textul ebraic” (p. 1817).

Atunci când este cazul, B 2013 prezintă cititorului adevărurile lingvistice și filologice, fără temerea că evidența și adevărul ar putea dăuna cuiva:

„În ebraică, titlul este indicat, la fel ca în cazul celorlalte cărți ale *Pentateuhului*, prin cuvântul inițial; în cazul de față, titlul este: «wayyiqrā» (= «el chemat»). Totuși, în terminologia post-biblică, «tōraṯ kōhānīm» (= «legea preoților»). Numele de «Levitic» își are originea în LXX și în Vg datorită materialului «levitic» (în sensul general de «sacerdotal») pe care îl conține” (p. 211);

„Denumirea de «Deuteronom» vine de la traducerea imperfectă a unui pasaj (17, 18), unde îi este prescris regelui să transcrie pentru uzul personal «o copie din această lege». Traducătorul grec a redat aceasta prin *deuteronomion* («a doua lege»)” (p. 331).

Oricât ar fi de prestigios textul, el este prezentat din perspectiva filologului, adică în dimensiunile sale textologice, sub aspectul particularităților sale sau în relație cu contextul constituit de autor:

„În general, textul [Leviticului – nota n.] are caracter liturgico-normativ, dar este încadrat într-o structură narativă în care domină figura lui Moise în calitate de mediator al cuvântului lui Dumnezeu [...]. Expresia: «Domnul i-a zis lui Moise: «Spune-le fiilor lui Israel»» este unul dintre elementele care țin împreună culegeri de texte cu caracter diferit” (p. 211);

„Este o carte scrisă de un evreu care a trăit la Alexandria, bun cunoscător al *Bibliei* și fidel față de tradiția lui Israel și, în același timp, deschis spre lumea greacă în care a trăit. Este o punte ideală între *Biblia* ebraică și cea creștină și un punct de contact între lumea biblică și lumea vastă a elenismului, cu care autorul necunoscut al cărții este într-un dialog constant” (p. 2215) (despre *Cartea Înțelepciunii*);

„*Noul Testament* este culegerea oficială a scrierilor care stau la baza credinței creștine. Sunt 27 de cărți considerate «sacre și canonice», adică inspirate de Dumnezeu și normative pentru credința și comportamentul creștinilor, încă din sec. al II-lea d.C.” (p. 2407).

Fără a fi mai puțin teologi, în general, autorii B 2013 privesc la text din perspectiva traducătorului filolog și lingvist, cântărindu-l după criteriile de ordin științific:

„*Psaltirea* canonică conține un număr de 150 de psalmi. Culegerea actuală este rezultatul unei îndelungi activități literare și al mai multor sistematizări succesive de culegeri mai mici. Există diferențe de numerotare între textul masoretic ebraic și textul

grec al LXX, din cauza faptului că, uneori, un psalm este împărțit în două sau doi psalmi sunt încorporați în unul singur” (p. 1909).

Și:

„*Psaltirea* actuală s-a format de-a lungul a mai bine de șapte sute de ani într-un ambient religios privat și public, în sfera cultului” (p. 1909).

În mod cu totul diferit, B 2001 face o prezentare amplă a acestei cărți (poate cea mai întinsă prezentare din întreaga versiune), în care, după ce prezintă pe larg situația numerotării psalmilor, cauzele și consecințele diferențelor de numerotare (p. 615b), vorbind despre autorul sau autorii psalmilor, arată că vechea școală rabinică și unii dintre exegeții creștini considerau că autorul psalmilor este unul singur: David. Alături de această opinie este menționată și cea care susține că, totuși, ar putea fi vorba despre mai mulți autori, după cum o arată chiar titlurile unora dintre psalmi. Poziția mitropolitului în această chestiune este anticipată astfel: „Cassiodor, unul dintre cei mai harnici comentatori, crede că e vorba numai de un procedeu literar al lui David”. Chiar dacă, apoi, menționează posibilitatea ca unii psalmi să provină din perioada postexilică, mitropolitul conchide, în cel mai semnificativ mod pentru măsura în care, în general, acceptă ca textul biblic să fie supus judecăților de tip științific și rațional:

„Controversele de acest fel sînt neesențiale. Important este faptul că psalmii, în întregul lor, sunt străbătuți de o tonalitate poetică una și aceeași de la un capăt la altul: duhul davidic” (p. 616a).

B 2013 face adesea apel la perspectiva lingvistică. Pe lângă situațiile în care, din nivelul lingvistic al textului, traducătorul extrage numeroase tipuri de premise și de concluzii, apar și cele în care se comunică cititorului astfel de particularități în sine:

„Limba pune multe probleme, întrucât prezintă particularități ortografice, sintactice și lexicale ce fac din el un text unic în *Vechiul Testament*. Se remarcă influențe din culturile aramaică, feniciană, nabatee, canaaneană și, probabil, greacă. Stilul este mai mult vorbit decât literar, exprimarea este liberă și directă. La fel, liber și direct este modul de a se raporta la înțelepciunea tradițională și la realitate” (p. 2263),

unde este vorba despre Qohelet (Ecleziastul).

Mai mult, B 2013 conține lămuriri asupra structurii canoanelor, a unora dintre cauzele structurărilor diferite ale textului și a consecințelor acestora la nivelul diferitelor religii și confesiuni, urmate de explicații asupra conținuturilor anumitor concepte și a realităților corespondente, cum este în cazul introducerii la cărțile profetice (p. 1135–1139).

După cum am arătat (*supra*, 1.1.), povestirea firului epic, a nucleului narativ, și caracterizarea personajelor beneficiază de ponderi diferite în cele două traduceri. Concentrându-se cu meticulozitate și atenție asupra acestui aspect, B 2001 oferă – adesea, și în funcție de ceea ce relatează, descrie sau prezintă cartea – o imagine clară a întâmplărilor povestite în text, o descriere exactă a personajelor (uneori ridi-

cîndu-se deasupra întregului text și privind globalizator la autori ca la niște personaje:

„Dintre toți profeții Vechiului Testament, Ieremia a avut, fără îndoială, rolul cel mai ingrat: acela de a duce o politică defetistă în mijlocul unui popor amenințat, care aștepta mai degrabă încurajare și îndemn la rezistență. Dintr-o anumită perspectivă, Ieremia e un personaj tragic” (p. 966a)

și a relațiilor dintre acestea, într-un rezumat mai degrabă exhaustiv al conținutului cărții, lucru care nu se petrece în B 2013. Aceste prezentări sînt însoțite de unele interpretări lămuritoare, făcute de către traducător.

Adesea, mai ales în B 2001, rezumatul conține detalii dintre cele mai fine (precum în *Introducerea la Regi*, unde se prezintă cartea, se relatează conținutul, urmează perspectiva teologică și cazania sau învățăturile pentru receptorul modern). Astfel de relatări pot fi detaliate, dar pot constitui și niște rezumate ce conțin multe dintre detaliile importante. La acestea se pot adăuga interpretările oferite de către traducător, care, de cele mai multe ori, completează povestea. Astfel, cititorul complet neavizat, parcurgînd *Introducerea*, poate căpăta o imagine destul de bună și de corectă a conținutului cărții, atît sub aspect epic, cît și sub aspect moralizator. Desigur, această componentă se combină uneori destul de lesne cu cea teologică, sau este folosită de aceasta din urmă, interpretările autorilor orientînd cititorul. Alteori, mai ales în B 2013, ele doar procură cititorului un necesar de cunoștințe, aflate în mod natural la îndemîna traducătorului.

Prezentările din B 2013 pun la lucru perspectivele, căile și instrumentele pe care traducătorul le socotește a fi cele mai potrivite și mai utile pentru a obține înțelegerea cititorului, însă, aproape întotdeauna, acestea se desfășoară în cele mai echilibrate modalități. Prezentările *Introducerilor* îl indică pe finul lector și analist al textului, care îl învață pe cititor a citi pe mai multe nivele, căutînd dincolo de firul epic și de frumusețea în sine a povestirii, punînd la lucru asemenea dimensiuni ale scrierii, pentru a obține o cît mai bună înțelegere a întregului complex generat de către text:

„Lucrarea redă ciocnirea dintre aceste două culturi: cea iudaică și cea elenistă. În cursul relatării, se vede bine spre cine este îndreptată simpatia autorului. El însă se demonstrează mereu senin și obiectiv, limitînd la *maximum* reflecțiile sale personale. Atît cît poate, lasă faptele înseși să vorbească, în cruda lor succesiune. Doar în alegerea detaliilor și în dispoziția lor înțeleaptă se relevă abilitatea istoricului care reușește aproape întotdeauna să imprime lucrării sale un ton de dramatism crescînd” (p. 1021).

Uneori, în interpretarea conținutului, traducătorul face apel la literatura exegetică, prin menționarea diferitelor poziții, adică prin aducerea acestora în fața cititorului sau/și prin oferirea opiniei traducătorului:

„Nu există nicio carte din *Vechiul Testament* care să fi fost interpretată atît de diferit cum este *Cântarea Cântărilor*. Interpretarea cea mai recentă caută semnificația cărții în cultul lui Iștar și al lui Tammuz și în riturile căsătoriei divine [...]. Interpretarea alegori-

că este mult mai veche. A devenit obișnuită printre evrei începând din sec. al II-lea d.C.: iubirea lui Dumnezeu pentru Israel și cea a poporului pentru Dumnezeu sunt prezentate ca raporturile dintre doi miri; aceasta ar fi și tema căsătoriei pe care profeții au dezvoltat-o începând de la *Osea*. Autorii creștini au urmat aceeași cale a exegezei ebraice, însă alegoria pentru ei se referă la legătura lui Cristos cu Biserica sau la unirea mistică a sufletului cu Dumnezeu. Mulți comentatori moderni au rămas fideli acestei interpretări alegorice, cu unele diferențe de formă. Dar justificările exegetice care sunt aduse în favoarea sensului alegoric par artificiale și forțate. Un număr din ce în ce mai mare de exegeți se întoarce la interpretarea literală” (p. 2195–2196).

Într-un fel, același lucru este spus și în B 2001, dar în cu totul alt mod, cu alte rezultate și efecte:

„Chiar și astfel, pentru cititorii care nu au acceptat dimensiunea alegorică sau mistică a acestei opere, sau pentru cei care nu au acces la straturile ei sacrale, Cântarea Cântărilor rămâne un imn al iubirii desăvârșite dintre bărbat și femeie, al cărei corolar este împlinirea, nunta” (p. 871b).

Pentru autorul B 2001, locul acesta este și un prilej de corelații și asocieri (care-i indică, succesiv, pe Origen, Renan, Paul Claudel, Grigorie din Nyssa, Vasile Voiculescu, Ioan Alexandru), tot aici remarcându-se lesne viziunea integratoare a mitropolitului, care observă corelațiile textului biblic cu literaturile lumii – mai atent la cea română –, după cum alteori observă influența textului biblic asupra mentalității diferitelor culturi care, în încercarea dobândirii unui filon de conținut, s-au modelat în forme asemănătoare.

Se poate spune că în B 2013 interpretările sînt din stirpea celor prin care filologii analizează toate nivelele formale și de conținut ale textului și încearcă să extragă cît mai mult din ceea ce acesta poate semnifica, înțelegînd totul în contextul în care opera a fost creată și în cel la care se referă opera. Astfel, observațiile la *Cartea Iuditei* îl atenționează pe cititor și-i furnizează chei hermeneutice:

„Studiul atent al tuturor elementelor întâlnite în această carte ilustrează problema istoriei Israelului și a Orientului Mijlociu. Geografia, arheologia, stilul antologic, scopul cărții, metoda compunerii sugerează o istorie fictivă compusă pe baza elementelor reale aparținând epocilor diferite, cu scopul de a oferi o lecție edificatoare. [...] Numele «Nabucodonosor» și «Holofern», dușmani aroganți ai Israelului, nu sunt personaje istorice: ei simbolizează puterea păgână antidivină și antiisraelită. Iudita personifică poporul credincios Domnului, care, lipsit de putere militară, dar bogat în credință, înfrînge opresorul păgân prin rugăciune și penitență. În această lumină, se înțelege de ce autorul sacru nu este preocupat de precizie în descrierea locurilor, a persoanelor și a evenimentelor, ci se folosește din abundență de propria fantezie. El vrea să reprezinte drama luptei și a victoriei lui Dumnezeu, situată într-o epocă neprecizată, cu nume și adrese simulate, cu numere simbolice, cu imagini singulare și descrieri neverosimile, dând lucrării un caracter escatologic” (p. 953).

Datorită accentelor, hermeneza poate fi ajutată de lingvistică, de antropologia culturală și istorică:

„Misiunea încredințată de Domnul lui Ieremia nu este chemarea generică la observarea iahvismului, ci este exprimată printr-o serie de șase verbe (*Ier* 1, 10), patru negative («a deștrădăcina», «a demola», «a dărâma» și «a distruge») și două pozitive («a zidi» și «a planta»). Aceste verbe, care pot fi definite ca «ministeriale», își dobândesc valoarea definitivă în dependența de voința divină exprimată prin formula «azi te stabilesc» (*Ier* 1, 10a)” (p. 1301);

„Nu trebuie să se creadă că evreul ajunge la această concluzie pe calea speculativă. Mai mult decât prin rațiune, el caută soluția problemelor sale în istorie, în acea istorie prin care Domnul vorbește și în care se face cunoscut. Evreul caută răspuns la îndoielile faptelor sale, nu atât de la facultățile umane, cât mai ales de la Dumnezeu însuși, prin meditarea faptelor în care el se revelează” (p. 927);

„[...] în tot Orientul antic ateismul teoretic este, practic, necunoscut, dar existau chiar și în Israel unele manifestări ale ateismului teoretic” (p. 1910).

Totodată, textul prezintă elemente de mare complexitate, ce necesită rafinări structurale și tematice, însoțite de explicații și soluții de interpretare, lucru pe deplin reușit în *Introducerea la Cartea lui Ieremia* (p. 1301–1303).

În mod vizibil uneori, mai greu perceptibil alteori, de fiecare dată în mod direct, componenta care se ocupă cu explicarea conținutului teologic al cărții decurge din precedentă. Scrisă cu talent sau cu har, accentuată sau obiectivată, această componentă prezintă un tratament diferențiat în cele două texte. În B 2013, poate fi bine scrisă (Qohelet, Esdra–Nehemia, Esther, Iudita, Isaia, Ieremia, unii profeți mici, Zaharia, Iob), explicînd și interpretînd scrierea, dar fără a se face vreun fel de exegeză, cu preocupare doar pentru descifrarea mesajului și pentru decodarea sensurilor textului. În B 2001 scrisul este frumos și măiestrit, însă aici discursul nu mai este informal, ci persuasiv și orientat ideologic.

**1.3. Particularitățile discursului** diferențiază cele două rînduri de *Introduceri* ale versiunilor B 2001 și B 2013. Caracteristica distinctivă și pronunțată a B 2013 o constituie poziția echilibrată în interpretarea textului, ținuta cumpănită a discursului și obiectivitatea concluziilor. Echilibrul și obiectivitatea se referă la faptul că, deși ecleziast, traducătorul nu ignoră faptele de natură științifică, dimpotrivă, pune accent pe cunoașterea și utilizarea unui întreg complex de date, informații, instrumente și metode de cercetare de ordin filologic, lingvistic, istoric, cultural, de arheologie biblică etc. În demersul său el nu se sprijină pe elemente care l-ar determina să aducă în față concluzii construite pe baze patristice, exegetice, sau dogmatic-confesionale. În general și după caz, în B 2013 se fixează contextul istoric, ideologic, mentalitar, chiar și psihologic uneori, se fac aprecieri asupra perspectivelor autorilor, asupra scopurilor cu care aceștia scriu, introducîndu-se felurite informații și opinii care detaliază imaginea și îi conferă acuratețe. Discursul este științific, admirabil de echilibrat, lipsit de retorica persuasivă directă sau de tratarea chestiunilor de pe poziții net ideologizate. Mențiunea are în vedere faptul că, în cazul B 2001, lucrurile nu stau la fel.

La un prim nivel, atrage atenția faptul că textul este privit cu ochii filologului, iar nu ca o realitate dematerializată și încărcată de sacralitate (chiar dacă se poate crede că spiritul acestui text ar fi privit astfel). De aceea, ființa care a scris textul este numită „redactorul” (p. 31), „autorul”, ori „hagiograful” (p. 992). Chiar când apare denumirea „autorul sacru” (p. 953), indiciile arată că atributul nu se referă neapărat la cel ce scrie, ci pare o modalitate de a varia expresia, în contextul în care acest lucru este posibil datorită uzanțelor:

„Autorul cunoaște bine istoria biblică [...]. În această lumină se înțelege de ce autorul sacru nu este preocupat de precizie [...]. Autorul cărții este necunoscut, dar scrie probabil în Palestina. Din studiul lucrării se deduce că era un iudeu înțelept [...]. Autorul este un mare artist: acțiunea se dezvoltă în formă unitară, progresivă și dramatică” (p. 953).

Totodată, este de menționat că, spre deosebire de alte traduceri sau texte religioase, B 2013 alege să nu încarce textul folosind principiului simbolic prin care pronumele referitoare la Dumnezeu sau la Isus sînt scrise cu majusculă, iar felul în care alege să trateze materia este cît se poate de lipsit de fior mistic:

„[...] evenimentele relatate au avut loc în prima jumătate a aceluiași secol; este vorba despre evenimentul «Isus Cristos» și despre cele ce îi urmează” (p. 2409).

Chiar dacă denumirea *autor* nu lipsește din B 2001, mitropolitul o folosește mai degrabă dintr-un reflex similar celui care face ca B 2013 să utilizeze sintagma *autor sacru* și, mai ales, avînd deseori grijă să își explicitizeze poziția sa în ceea ce privește pe adevăratul autor al textului biblic.

În mod constant, B 2013 dă dovadă de capacitatea superioară de a privi cu ochi limpezi și de a raționa cu minte echilibrată la lucrurile lumii, la acțiunile umane, la dinamica cognitivă și mentalitar-spirituală, înțelegînd și tratînd aceste realități în modalitățile cele mai lucide, dotate cu o religiozitate lipsită de dimensiunea exaltată. În mod semnificativ, însușirea aceasta se reflectă foarte bine într-un loc precum *Introducerea la Cărțile sapiențiale* (p. 1813–1814). Secvența este un model de prezentare limpede, edificatoare pentru orice cititor, care, înainte de a intra în text, învață să privească la acesta cu respect, anticipînd cu liniștită forță satisfacția îmbogățitoarelor descoperiri estetice, cognitive și educative. Aspectul rezultat este cel de sărbătoare demnă, de ritual care oficiază taina unei comuniuni în care se redau elementele de conținut și ideile textului. Comentariile traducătorului sînt minime sau inexistente, dar există explicații către cititor, chei de lectură, segmente care descifrează cîte un simbol, totul în limitele stricte ale necesarului rezonabil și lipsit de insertul ideologic.

În general, atunci cînd apar, orientările sînt fine, după toate aparențele exclusiv neutre și împlinind rolul central al unor astfel de pretome:

„Nu se poate crede că un evreu ar fi răspândit astfel de « produse » ale unei religii a fecundității. Dacă sunt asemănări de expresie între imnurile închinare lui Iștar și

Tammuz și poemele din Cântarea Cântărilor, aceasta se datorează faptului că și unele, și altele folosesc limbajul iubirii” (p. 2195);

„[...] cartea se termină pe un ton plin de speranță. Paul profită de starea lui de semi-libertate la Roma, pentru a predica evanghelia. Se sugerează astfel că nicio opoziție umană, nicio opoziție instituțională față de credință, nici măcar cea a poporului evreu, nu pot împiedica victoria cuvântului «împărăției lui Cristos»” (p. 2626).

Chiar în cazurile cu miză, rezumatele sau comentariile din B 2013 sînt lipsite de intruziuni retorico-afective:

„În acest context, apare semnificativă vestirea învierii, ca o trezire din somnul celor adormiți în țărână pentru a intra în gloria promisă celor drepti” (*Cartea lui Dan*, p. 1562).

De asemenea, lipsește interpretarea în cheie mistico-teologică, pînă și textul fiind văzut ca o rezultantă a acțiunii directe a unor autori umani:

„Traducătorii greci ai *Bibliei* (LXX, sec. III-II î.C.), pentru a traduce cuvântul ebraic, nu au folosit termenul analog din greacă, «syntéke», ci, din motive teologice, pentru a sublinia inițiativa liberă a lui Dumnezeu în intervenția lui gratuită, au folosit termenul «diatéke»” (p. 2407);

„Pentru ca mântuirea să nu fie interpretată eronat, ca rod al întâmplării și al circumstanțelor, Dumnezeu lui Israel este caracterizat în mod explicit ca Dumnezeuul îndurării” (p. 1695).

*Introducerile* B 2013 sînt dominate de principii care le impun structura și construcția unitară, cu accentuarea tuturor elementelor de conținut semnificative din punct de vedere textologic. În fapt, preocuparea autorului ediției este de a oferi cititorului o cantitate rezonabilă de informație, relevantă prin calitate și prin adecvarea la particularitățile cărții astfel expuse.

*Introducerile* B 2001 nu au această constanță formal-structurală, deoarece funcțiunea și finalitatea lor sînt altele. Unele dintre aceste introduceri sînt foarte bogate în informații referitoare la ceea ce cărțile biblice corespunzătoare conțin. Altele se preocupă de ceea ce autorul traducerii poate extrage din textul biblic, pentru edificarea cititorului său.

Sub acest aspect este relevant faptul că, pînă și într-un caz precum cel al *Evangheliilor*, arătîndu-se caracteristicile acestora, împreună cu trăsăturile evangheliștilor – aceleași în conținut cu cele vehiculate în toată literatura de specialitate –, cele două traduceri dezvoltă modalități particulare de prezentare, accentuînd în mod diferit unele dintre aspectele indicate, urmărind diferite modalități și finalități de edificare a cititorului.

Unele texte din B 2001 pot constitui mici cronici literare, cu inserturi filologico-istorice și cu ample considerații asupra autorilor, a impactului și locului scrierii. Artistul condeiului sau al cuvîntului rostit apare în mod sistematic, uneori textul pîrînd a fi destinat rostirii – doar cuvintele și expresiile livrești atenuîndu-i curgera și presupusa destinație orală –, altelei termenii livrești și structurile complexe

arătându-l ca fiind destinat lecturii în cele mai elevate forme ale ei. De aici decurge și dominantă structurală a *Introducerilor*, ponderea anumitor elemente de conținut, precum și caracteristicile dominante ale tipului de discurs utilizat.

*Introducerea la Psalmi*, de pildă, este ea însăși un text de sine stătător, împărțit în mai multe secțiuni, dominate de perspectiva literatului, care se exprimă plastic, ilustrează cu citate din *Psalmi*, folosește trimiteri culturale și erudite, face paralele lungi, construind un eseu încărcat de propria viziune.

*Introducerea la Isaia* este aproape exemplară, conținând o prezentare amplă și detaliată, în care se zugrăvește contextul istoric și religios, cu observarea feluritelor elemente de bază ale cadrului, precum și a factorilor cauzali și de influență. Apoi este prezentată pe larg acțiunea lui Isaia, în acel context, întărită de urmele pe care acesta le lasă asupra *Noului Testament*. Aproape la fel este și *Introducerea la Judecători*, unde se prezintă cartea, contextul istoric, elemente de structură și de conținut și unele aprecieri. Desigur, de înțeles dintr-o anumită perspectivă (dar nu neapărat, căci puteau lipsi de la un traducător erudit), și aici apar formulări elegante și rafinate, cu mesaje potrivite pentru o predică, dar nu mai puțin sofisticate prin construcție, care contribuie la teza centrală privind „autorul” *Bibliei*:

„E posibil ca această carte (a *Judecătorilor*) să nu fie opera unui singur autor, ci a câtorva, care, în mod sigur, pe lângă inspirația teologică a Duhului Sfânt, au fost asistați de memoria colectivă a seminiilor lui Israel, ca și de o seamă de texte scrise (precum cântarea Deborei)” (p. 272b).

În *Introducerea la Paralipomene*, mitropolitul face istoria textului, relatează elementele de conținut ale cărții însoțite și de perspectiva analistului, cu propriile interpretări:

„O constantă a demersului său [a autorului cărții – nota n.] este aceea de a evalua moralitatea fiecărui personaj sau pe a întregului popor într-o anumită perioadă și de a-i conferi evenimentului istoric o explicație teologică [...]. În felul acesta, biografia primului rege al lui Israel nu-l interesează câtuși de puțin: el se oprește doar asupra morții tragice a lui Saul, aceasta fiind consecința consultării vrăjitoarei din Endor. În schimb, David e regele ideal; autorul trece sub tăcere problemele de familie ale acestuia, motivațiile precare ale peregrinărilor lui de la început, adulterul cu Batșeba și moartea lui Urie, precum și spiritul vindicativ de pe patul morții, spre a insista, cu lux de amănunte, asupra suveranului evlavios care a inițiat și pregătit zidirea templului, legiferând, în același timp, atribuțiile sacerdoțiului și strălucirea cultului” (p. 449b).

Față de traducătorul B 2013, el merge mai departe, venind cu propriile interpretări, care capătă forma unei scrieri de analiză și interpretare literară, cu reflecții filosofice marginale:

„Ființă fragilă, omul e foarte departe de fericirea pe care e menit doar s-o viseze, dar care-i rămâne inaccesibilă. Singurul său bun e înțelepciunea, dar și aceasta se vedește zadarnică dacă nu e însoțită de bogăție și rămâne pe seama unui biet sărac. Omul e supus unui determinism crâncen, din care nu există ieșire. Timpul își exercită tirania într-o mișcare ciclică, mereu aceeași, searbădă, monotună, exasperantă, care se dizolvă în ui-

tare și neant. Viața omului e o permanentă interogație fără răspunsuri; de aici, dezordine interioară, agitație inutilă; omul se luptă împotriva omului, dreptatea lui Dumnezeu e pe dos; nelegiuitul învinge și se bucură de viață, în vreme ce dreptul e condamnat la suferință și resemnare” (p. 848a–b).

Lector atent la toate perspectivele, formale și de conținut – dar și la tot ceea ce înconjoară opera și relaționează cu aceasta –, mitropolitul depune strădania de a construi un discurs frumos, elegant, percutant, zguduitor uneori, dar mai ales convingător prin structură și prin alegerea termenilor, persuasiv prin penetranța, înlănțuirea și valorile cuvintelor. De aceea, unele cărți beneficiază de prezentări de ordin literar, conținând elemente rînduitoare într-o ierarhie a valorilor. Scriitura este a criticului literar, iar tonul al ecleziastului reflexiv:

„Dacă omul dintotdeauna și-a simțit lăuntru adiat de fiorul sacru, avem toate motivele să credem că nici adierile artei nu i-au fost străine. Cavernele Altamirei ne-au păstrat capodopere de pictură preistorică, cuneiformele Mesopotamiei ne-au transmis Epopeea lui Ghilgameș, hieroglifile Egiptului s-au rostit în Cartea Morților, harpa davidică ne-a dăruit Psalmii. Și dacă arta l-a fost adusă Dumnezeirii ca o jertfă bineplăcută, din tot ceea ce omul credea că are mai bun, atunci poezia psalmilor nu este altceva decât teologia în starea ei de grație muzicală” (p. 614a);

„Cartea Proverbelor e o pajște cu flori multe și felurite, din care cititorul își poate culege aromele ce-i plac” (p. 787b);

„Prezență singulară și stranie în canonul Sfintei Scripturi, Cântarea Cântărilor e ca și cum Venus din Milo s-ar fi rătăcit cândva, statuară, printre mozaicurile Agiei Sofia; un splendid poem de dragoste omenească, în care nu există nici măcar o adiere de Dumnezeu, de transcendență, de revelație, de sacralitate, de iubire transfigurată, inefabilă; dimpotrivă, totul mustește de grație carnală și senzualitate transparentă, într-un univers al erosului candid, în care trupul omenesc, înveșmântat mai mult în miresme decât în haine, aproape că nu mai are ascunzișuri” (p. 868a);

„Scrisă de un mare meșter al condeiului, cartea lui Iona stă și astăzi sub semnul controverselor; este ea o relatare istorică, sau o operă de ficțiune? Piatra de poticneală o constituie, desigur, episodul chitului, pe care însă Iisus Mântuitorul îl va cita ca pe un fapt real și, totodată, simbolic” (p. 1169b);

„[...] ea se dovedește, fără îndoială, opera unui scriitor de primă mână, maestru al măreției prin simplitate și al sublimului prin sugestie. Istorisirea, în patru tablouri, se desfășoară lin și elegant, fără încărcături inutile sau ocolișuri derutante, pe o traiectorie construită cu mâna unui mare artist. Cartea Rut e una din capodoperele literaturii biblice” (301b);

„În ciuda lipsei sale de cultură metodică, Amos cultivă un stil îngrijit, simplu, alert, percutant, ale cărui cadențe obligă cuvintele la sclipitoarea austeritate a fulgerelor ce dialoghează pe’ntuneric” (p. 1139b);

„Stilul lui Naum e ca un ropot de harapnice: văzduhul tremură, adâncul se cutremură, vrăjmașii se-ngrozesc și pier, profetul jubilează într-un final de capodoperă vechitamentară. Pe deasupra tuturor, Dumnezeu este cel ce face istoria” (p. 1173).

În B 2013, atunci când apar, focalizările sînt conținute prin formule sintetice de mare limpezime, dense pînă la esențializare sub aspectul conținutului:

„*Lamentațiunile* sunt cântarea unui popor care a abandonat de acum viziunea pământească și politică despre viața proprie și învață să-și însușească o viziune strict religioasă. În această viziune, în care domină, pe de o parte, oroarea față de păcat, cauza tuturor lacrimilor omului, pe de alta, este evidențiată dăruirea de nezdruncinat lui Dumnezeu, izvorul unic al bucuriei veșnice” (p. 1436).

Scrise cu talent artistic, unele *Introduceri* din B 2001 sînt creații cu o densă încărcătură retorică, prin care traducătorul încearcă să inducă acele idei pe care le consideră a reprezenta unicul și indeniabilul adevăr – un adevăr revelat și sprijinit pe tradiție și dogme –, spre a aduce publicul la o poziție unică și de nezdruncinat.

Textul biblic este socotit a fi revelat, începutul conținînd germenul întregului și totul fiind organic legat. *Introducerea la Pentateuh* nu este o prezentare obiectivă a conținutului cărții și a semnificațiilor ei, ci o încercare partinică de demonstrare pe căi retorice – cu argumente lipsite de valoare științifică și excesiv supralicitate – a paternității lui Moise asupra textului. Oricît de exaltat și de mobilizator ar fi lungul citat de la p. 20b–21b și oricît de lirică ar fi încheierea eruditului mitropolit, nimic din ceea ce este scris acolo nu convinge, spre deosebire de blamata „critică raționalistă occidentală” (p. 19b). Întregul text însă are farmecul dat de talentatul condei dăruit și exersat. În *Introducerea la Iosua* nu se abandonează retorica; pe alocuri ea devine mai temperată, prezentarea indicînd unele date despre carte (precum și unele dintre problemele traducătorului). Uneori, mitropolitul se vrea participant la controverse vechi și mereu reluate, caz în care zugrăvind conținutul, calamus-ului său îi lucesc valențele sofisticate, căci încercă să argumenteze jonglînd cu perspectivele „moștenire”/„cucerire” (p. 244b). Și aici apar comparații ce-ar vrea să se constituie în argumente, fie prin simpla alăturare, fie prin relaționare și, implicit, sugerînd unitatea de tratament. Dacă o valență a acestui comportament conferă textului slăbiciune, o alta face din autorul traducerii un participant la o construcție culturală, iar nu un element izolat.

Privind la însușirile discursului din B 2001, dominantă decurge din faptul că întreaga construcție prin care autorul traducerii se adresează în mod direct cititorului se constituie pe cale retorico-persuasivă. Prin aceasta, traducătorul încearcă să-l orienteze la maximum pe cititor, astfel încît să îl edifice într-un anumit și unic fel. Cel mai ades, această orientare capătă tonul și perspectiva unei cazanii pronunțate de la înălțimea amvonului.

Lucrul acesta se poate observa la nivelul modalităților de construcție a discursului, care poate începe *ex abrupto*:

„Soarta unui stat mic, situat – pe de o parte – între două imperii rivale și – pe de alta – hărțuit aproape fără-nctare de vecini turbulenți, nu poate fi decît o jucărie în cum-păna dintre marile puteri. Este o opinie la care ar subscrie orice istoric sau politolog” (p. 885a);

„În părțile Răsăritului a trăit cândva bogatul, puternicul, neprihănitul și dreptul Iov, un adevărat principe al ținutului Uz, regiune situată la hotarul dintre Idumeea și Arabia” (p. 552a).

Criticul cu talent literar intervine adesea cu propriile mijloace:

„Folosind imagini strivitoare, ce se succedă ca o cascadă de fulgere, recurgând de-seori la un limbaj al ironiei divine și al verdictului fără replică, Dumnezeu trece prin fața ochilor lui Iov o seamă de minuni ale creației [...]” (p. 552b).

Chiar când își propune să prezinte contextul istoric, mîna sa ține artistic condeiu:

„Ce era statul evreu în secolul 6 î.H.? Și care este contextul istoric în care se ridică, detunător, vocea profeților? În anul 931 regatul lui Solomon se împărțise în două [...]” (p. 885b),

unele formulări fiind memorabile:

„Monoteist prin excepție și excelență, poporul evreu trăiește pe pământul Canaanului [...]” (p. 885b),

și modalități narative avînd efect retoric:

„Ce se întîmplă cu acest Iona? Dumnezeu îl trimite în cetatea Ninive [...]” (p. 1169a).

Avînd calitățile constructorului măiestru de texte și amplificînd eforturile retorice – deși mereu vizibil –, predicatorul ocupă uneori toată scena:

„Desigur, întrebarea esențială (și, practic, unică) a cărții: Pentru ce trebuie să sufere omul nevinovat? rămîne fără răspuns. Iahvé i Se descoperă eroului drept Dumnezeul Care copleșește prin putere și măreție, dar asupra urletului acestuia păstrează tăcerea. Poate că pentru vârsta de atunci a înțelegerii umane<sup>2</sup>, ar fi fost destul de complicat, deoarece problema nu e deloc simplă. Relația faptă-răsplată era abordată juridic; așa face Diavolul, așa fac cei trei prieteni ai eroului. Singur cel de-al patrulea, Elihu, avansează presupunerea că suferința va fi avînd și o funcție purificatoare. Vor trebui să treacă secole până ce întrebarea va fi pusă de ucenicii Domnului asupra orbului din naștere: «Cine a păcătuit, el sau părinții lui, de s-a născut orb?» «Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui – a fost răspunsul –, ci pentru ca-ntru el să se arate lucrurile lui Dumnezeu» (In 9, 2–3). Așadar, în spatele oricărei suferințe inexplicabile și care, aparent, cade sub incidența absurdului, se află rațiunea ascunsă a lui Dumnezeu, Care întotdeauna știe ce face” (p. 554a–b).

Tot astfel se prezintă verdictele și cheile de lectură, date în mod deslușit:

„În fața unor asemenea înfășurări și desfășurări ale istoriei, eforturile filologiei misagogice își micșorează importanța. Cartea lui Ieremia se cere citită așa cum este: opera unui crainic al dialogului dintre slăbiciunea lui Dumnezeu pentru om și neliniștea omului sub nemărginirea Creatorului său” (p. 968b).

<sup>2</sup> Este foarte probabil că mitropolitul nu credea că „vîrsta de atunci a înțelegerii umane” ar fi fost inferioară celei de acum. Acesta este doar un artificiu menit să dea încredere publicului concret cu care predicatorul zilelor noastre intră în contact.

În general, mitropolitul preia și vehiculează credințele tradiției – pe acelea conforme cu dogmele oficiale –, fără a le pune la îndoială, fără a le trece cu vederea, numindu-le explicit și apărându-le (începând cu relația dintre cărți și autori, așa cum este aceasta fixată de tradiție, și încheind cu elementele de dogmă, încă și mai dotate cu fixitate prin tradiție). Faptul că nu ocolește aceste situații, ci caută să le implice în acele discuții, indică, pe lângă alte trăsături, voința sa de a folosi prilejul ca pe unul de a predica, ceea ce indică prezența în *Introducerile* sale a unei accentuate dimensiuni propovăduitoare.

Sub acest aspect, iarăși deosebindu-se radical de traducătorul din 2013, peritoma constituită de *Introducerile* B 2001 apare mai degrabă ca un prilej de afirmare a profesiei de credință. Modalitățile de expresie capătă trăsăturile neclintitelor înflăcărări caracteristice personajelor biblice, mărturisitorilor creștini sau oricărui în-suflețit de inbranlabila convingere a deținerii adevărurilor date de adevărata credință:

„Dar, la urma urmelor, oricâte controverse s-ar isca asupra autorilor pământeni, supremul Autor al Sfintelor Scripturi este și rămâne unul și același: Duhul Sfânt” (p. 888b).

#### 1.4. Concluzii la *Introduceri*

Privind la ansamblul creat de cele două rînduri de *Introduceri*, se observă lesne că traducătorii prezintă mari diferențe, atît în ceea ce privește construcția acestei componente, cît și în ceea ce privește modalitatea de a-(ș)i concepe rolul. Structura ambelor versiuni prezintă elemente comune (date despre cartea biblică și despre autorul ei, prezentarea conținutului, elemente de teologie), dar această comunitate structurală nu reflectă comunitatea finalităților urmărite de traducător, pe această cale. Pe de o parte, avem un tip de introducere aproape de tip științific, în care autorul urmărește informarea cititorului, căruia îi oferă cu generozitate felurite date filologico-lingvistice, traductologice, privitoare la structura textului, la conținutul acestuia și la dimensiunile sale teologice, totul filtrat din perspectivă istorică. Pe de altă parte, avem a face cu un tip de introducere în care autorul oferă același tip de date, dar în proporții cît se poate de inegale, totul filtrat din perspectivă ideologică și dogmatică. În esență, ambele tipuri de text destinat cititorului încearcă edificarea acestuia. Felul și rezultatul în care se concepe acest proces diferă de la o versiune la alta și reflectă concepțiile traducătorilor și finalitățile cu care au investit această componentă.

B 2013 pare a avea în vedere îmbogățirea și echiparea cititorului cu un complex de informații, care să îi procure un nivel calitativ ridicat al cunoștințelor sale, capacități sporite de înțelegere și dotarea sau îmbogățirea componente sale intelectual-cognitive, astfel încît componenta spirituală și cea pragmatică să poată funcționa în modul cel mai eficient. În consecință, acest cititor capătă o varietate de informații care, prin echilibrul calității și al ponderilor, ajung să colaboreze armonios, aducînd cititorul în starea de lector competent, dotat cu o cunoaștere superioară a textului, cu știința înțelegerii și interpretării acestuia, cu posibilități reale de a gîndi și a

acționa cu discernământ în spiritul unei ideologii. Componenta prin care introducerile stimulează dimensiunea ideologică este mai degrabă discretă, traducătorul considerând, se pare, nu doar că problema credinței este una intimă, ci și că o credință durabilă se construiește mai degrabă după pătrunderea cunoștințelor furnizate de textul biblic și pe temeiul acestora. Este un text care edifică iluminând.

B 2001 pare a vedea lucrurile dintr-o altă perspectivă. Toate informațiile selectate și înfățișate cititorului aici, dezechilibrul ponderilor acestora, toate comentariile și interpretările induse sau răspicat exprimate aici constituie doar materia care vehiculează starea de adeziune totală pe care vrea să o obțină traducătorul, aproape nelăsând cititorului posibilitatea unor raționamente și argumentări, a ierarhizărilor, a unor conjeturi edificate prin colaborarea dintre cunoștințe, a privirii critice, comparate ori doar nehotărâte. Dimensiunea persuasivă a acestor introduceri poate fi copleșitoare – amplificată fiind și de autoritatea autorului versiunii, care poate crea fie accept obedient, fie respingere irascibilă, dovada celei din urmă aflându-se în aversiunea cu care B 2001 a fost primită în anumite cercuri. Introducerile acestei versiuni trebuie luate așa cum au fost scrise, ele fiind niște constructe chibzuite, destinate să obțină adeziunea totală a cititorului la valorile și la dogmele creștine, furnizând acestuia argumente utilizabile în eventuale discuții cu alții, pentru biruința propriilor ispite și îndoieli și întărirea în credință a receptorului.

## THE TRANSLATOR'S ACCOUNT IN ROMANIAN CONTEMPORARY VERSIONS OF THE BIBLE

(Abstract)

The present analysis focuses on two contemporary texts, translations of the biblical text, belonging to ecclesiastics who have relatively similar views, on the translation of the sacred text, different, regarding some aspects of the biblical text, its perspectives and translator's paratext.

Following the correct understanding of the actual and concrete level that touched Romanian Bible translation studies, this research tries to reveal the ways in which such a text translators can build a paratext having roles and purposes by which the reader is directed and shaped.

The analysis is conducted from the perspective of secular linguist and its methods.

Beyond the conclusions drawn from the analysis of the behaviors of the two translators, we believe that these two translations are texts that succeeded to provide two translations Romanian culture high quality, with varying degrees of accuracy and varying degrees which attempt to structure the target consistently with text source

**Cuvinte-cheie:** *traducerea textului biblic, paratext.*

**Keywords:** *the translation of the biblical text, paratext.*

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”  
Facultatea de Litere  
Iași, B-dul Carol I, 11  
algafton@gmail.com